

OSLOREGIONENS FAGGRUPPE FOR KLIMA OG MILJØ

REFERAT FRA MØTE 10.03.2022 I OSLO RÅDHUS

UTKAST PER 14.03.2022

Tilstede:

Navn	Virksomhet
Magnus Øgard	Eidsvoll kommune/Gardermoregionen
Grete Rasmussen	Fredrikstad kommune/Søndre Viken regionråd
Øyvind Sørli	Gran kommune/Hadelandsregionen
Marit Haakaas	Indre Østfold kommune/Indre Østfold regionråd
Fanny Pindsle	Klima Viken/Viken fylkeskommune
Kjersti Enger Dybendal	Kongsvinger kommune/Kongsvingerregionen
Charlotte Aune Bryne	Moss kommune/Mosseregionen
Pauline Johanne Kaji	Nesodden kommune/Folloregionen
Hilde Solli	Klimaetaten, Oslo kommune
Mia Valsjø	Rælingen kommune/SNR
Bente Elsrud Anfinnsen	Ringerike kommune/Ringeriksregionen

Sekretariatet: Merete Agerbak-Jensen, Mari Strømsvåg, Eva Næss Karlsen

Møteleder: Bente Elsrud Anfinnsen, Ringerike kommune

Se presentasjoner på [Osloregionens web-sider](#).

Sak 7 og 8 ble behandlet i starten av møtet etter godkjenningssaker.

1. GODKJENNING AV INNKALLING OG DAGSORDEN

Godkjent

2. GODKJENNING AV REFERAT FRA MØTE 11. januar 2022

Godkjent.

3. STATUS KLIMA- OG MILJØARBEID - RUNDE RUNDT BORDET

Representanter i faggruppa gir en kort orientering om viktige saker innen klima og miljø innen deres kommune/region.

Se oppsummering/notater fra runden rundt bordet på side 4 og utover.

4. HØRING - FORSLAG TIL OMSETNINGSKRAV FOR AVANSERT BIODRIVSTOFF

Presentasjon av mulig hovedpunkter i hørings svar fra Oslo kommune v/Hilde Solli, Klimaetaten, se presentasjoner på [Osloregionens web-sider](#).

Bente presenterte kommentarer/innspill sendt inn fra Bjørn Nordby, Asker kommune

Momenter fra diskusjon:

- Ulike synspunkter på forslaget i kommunene.

- Osloregionen vil ikke avgi hørings svar, evt må innspill være forankret i tidligere innspill til NTP og Klimaplan og på et overordnet nivå.
- Mulig innspill – overordnet/generelt, fokus på klimaeffekt
- Oslo kommune mener at høringsdokument ikke belyser konsekvensen av at offentlige byggherrer frafaller krav om fossilfri byggeplass

5. PROSJEKT ENERGISTASJONER FOR GRØNN NÆRINGSTRANSPORT

Presentasjon v/Eva

Momenter fra diskusjon:

- Spørsmål om kobling mellom Osloregionens prosjekt og prosjekt i regi av Østlandssamarbeidet/fylkeskommuner. Bør avklares/koordineres.
- Eidsvoll kommune har mulig areal /lokasjon for energistasjoner. Følges opp.
- Prosjekter i Klimaetaten og Fredrikstad med tilsvarende/lignende tema i Fredrikstad. Se Osloregionens prosjekt i sammenheng med disse.
- Kommunene interessert i tema og deltagelse i prosjektet
- Personer til deltagelse i faggruppe:
  - Magnus Øgård, Eidsvoll kommune
  - Andre kandidater: Klimaetaten og/eller Fredrikstad

6. OSLOREGIONENS OPPFØLGING TILTAKSPLAN OSLOFJORDEN

Presentasjon av skisse v/Eva

Kommentarer:

- Viktig også med fokus på hele Osloregionen, f.eks. avrenning fra jordbruket i innlandskommuner
- Sekretariatet ber om innspill til innledere fra kommuner til webinar 7. april, kandidater
  - Prosjekt Nesodden
  - Oslo kommunes prosjekt ålegrasenger
  - Se også innspill til BEST-konferansen

7. BEST-KONFERANSEN OG MOBILISERING ORDFØRERERKLÆRING

Presentasjon av programskisse BEST-konferansen 2. juni v/Merete og Eva

Presentasjon av arbeid med mobilisering om tilslutning til ordførererklæring v/Merete

Kommentarer/innspill til program Klimatilpasning og Oslofjorden på BEST-konferansen:

- Utarbeides nye flomsonekart Innlandet, viser konsekvenser av klimaendringer
- Tema økonomisk risiko som følge av klimaendringer
- Statlige etater og vurderinger av konsekvenser, f.eks. Kystverket og farled Oslofjorden, konsekvenser ved sprengning i ustabile områder ved Moss
- Moss: etablert tverretatlig/tverrfaglig forum for overvann
- Innspill fra Oslo kommune (se også fra sak 3):
  - Pilotering av naturbasert flomdemping i marka, reduserer overvannsproblematikk nedover i byen
  - Lager en plan for flomveinettverk gjennom byen basert på flomveinettverkskartet

- Sammenstilling av de meste relevante funnene fra IPCCs delrapport 2. Ferdig 6. mai. Vil bli presentert på MDir seminar i juni.

8. KLIMASTATUS 2022 OG DE GODE HISTORIENE

Presentasjon av prosess og foreløpig disposisjon v/Merete

- Frist for å sende inn Gode historier, helst før påske, senest: 19. april.

9. ØVRIGE ORIENTERINGSSAKER

- Ny sak: Samferdselsdepartementet ber om innspill på ladestrategi
  - Høringsmøte 21. mars og frist for skriftlige innspill 2. mai
- Race to Zero Norge. Initiativ og dialog med KLD og KDD om videreføring av Race to Zero, nasjonalt nettverk. Møte med politisk ledelse 10. mars.
- Kommende Klimaskole-arrangement. Ber om at sender inn forslag til mulige tema
- Høringssvar TEN-T retningslinjer og EUs mobilitetspakke
  - Innspill til Samferdselsdepartementet og høringssvar til EU-kommisjonen
- Innspill Klimautvalget 2050 – Midtveisrapport kommer i juni 2022

10. EVENTUELT

Sak 3 Notater fra KLIMA- OG MILJØARBEID Runde rundt bordet (gulmerket litt ufullstendige notater)

Eidsvoll kommune/Gardermoregionen:

- Gardermoregionen bestående av kommunene Eidsvoll, Hurdal, Nes, Ullensaker, Gjerdrum og Nannestad møtes fire ganger i året i Klima- og miljøforum Øvre Romerike. Forumet er ett fagnettverk og kompetanseforum for ansatte med natur- og miljøansvar i kommunene, hvor formålet er å bidra til en bærekraftig utvikling på Øvre Romerike gjennom kompetanseoverføringer, samordning og effektivisering av aktiviteter knyttet til natur, miljø, klima og energi.
  - Agenda i Klima- og miljøforum Øvre Romerike:
    - Klima og energi:
      - Klimaregnskap/budsjett
      - Grønne innkjøp (ØRIK), samarbeid innkjøpere/miljørådgivere
      - Bærekraftig renovasjon (ØRAS), samarbeid renovasjon/miljørådgivere
      - Andre tema av tverrkommunal interesse: fossilfrie anleggsplasser, dialog med Ruter/fylkeskommune om gang/sykkelveier
    - Biologisk mangfold:
      - Ansvarsarter – temaark på nettsidene
    - Fremmede arter
      - Lage felles informasjon og strategi/kampanje for å forebygge spredning av fremmede arter fra private hager
      - Kommuner som ikke har startet arbeidet med kartlegging av fremmede arter vurderer oppstart av kartlegging
      - Vurdere bruk av kommune-app ved bruk av digitaliseringsansvarlig i kommunene når denne blir virksom i de ulike kommunene
    - Vilt:
      - Vurdere felles strategiplan/oppfølging for hjort
      - Gjensidig oppdatering
- Ullensaker:
  - To miljørådgivere i 100 % stilling i løpet av året
  - Utarbeidelse av klimaplan/naturmangfoldplan
  - Klimasats: Klimavennlig parkering i regionbyen Jessheim
- Eidsvoll:
  - Revidering av ny klima- og energiplan, ferdigstillelse i løpet av august 2022
  - Revidering av ny naturmangfoldsplan, ferdigstillelse i løpet av 2022
  - Utarbeidelse av folkehelsestrategi
  - Start av første klimabudsjett i 2022
  - Framskrivninger av klimaregnskap og energibruk
  - Søknad til grønn næringsutvikling – bioøkonomi (biokull, biogass, fjernvarme)
  - Klimasats-søknad: Beslutningsorientert analyse for bærekraft
- Nes:
  - Revidert tiltaksdel i kommunedelplan for klima, energi og miljø er på høring nå
  - Revidert lokal forskrift for motorferdsel på vassdrag er på høring nå
  - Utarbeider politisk sak om klimaregnskap for direkte utslipp i Nes kommune, og utslipp fra Nes kommunes virksomhet.
  - Ny kommuneplan (både samfunnsdel og arealdel) fremmes snart for politisk behandling og utlegges på offentlig høring
- Nannestad:
  - Implementering av bærekraftsmålene i kommunens planverk
  - Gjennomgang/revidering av kommunedelplan for klima og energi

- Rullering av kommuneplan (samfunnsdel + arealdel). Planprogram nettopp vært fremmet for politisk behandling
- Følger opp tiltakene i handlingsdelen i kommunedelplan for naturmangfold i Nannestad som ble vedtatt i 2019.

Hurdal:

- Jordbrukssjef skal jobbe med miljø

Fredrikstad kommune/Søndre Viken regionråd: Fredrikstad kommune har et vedtak om fossilfrie bygg- og anleggsplasser som skal revideres som en konsekvens av omsetningspåbudet for biodrivstoff innen anleggsdiesel. Vi vil foreslå å ikke lenger premiere biodrivstoff og heller øke fokus på nullutslipp og biogass i egne prosjekter. Vi vurderer også om vi skal inkludere noe om våre rolle som planmyndighet.

Fredrikstad kommune har bestilt en utredning om behov for infrastruktur for fornybart drivstoff fram mot 2030. Et konsulentteam (Hafslund Eco, Endrava og Concreto) vil basert på våre klimamål komme med anbefalinger om omfang og lokalisering. Utredningsarbeidet inkluderer prosess med bransjen og tett dialog med kommunen. Vi deler gjerne rapporten når den er ferdig.

Det er allerede etablert en fyllestasjon for biogass i kommunens regi. Denne lagrer flytende gass men man fyller komprimert gass. Det vil være en relativt lav kostnad å etablere en fyllestasjon for flytende gass dersom det skulle oppstå behov.

Gran kommune/Hadelandsregionen:

- * Det er fortsatt litt 'unntakstilstand' på Hadeland etter forrige regionreform, der Jevnaker og Lunner endret fylkestilknytning til Viken. Og om noen måneder vil de tre kommunene ligge i tre ulike fylker. Jevnaker gikk ut av regionrådet og knyttet seg til Ringeriksregionen. Et nytt regionråd IPR for Hadeland er etablert fra 1/1-2022, med Lunner og Gran som er i to ulike fylker.
  - * Dette har skapt en helt spesiell situasjon på Hadeland - og flere ser nå at det er store utfordringer ved at Lunner og Gran er i to fylker. I Gran kommunestyre ble det på tirsdag vedtatt å igangsette en opinionsundersøkelse og et raskt utredningsarbeid om dette temaet.
  - * En utfordring i denne situasjonen er finansiering av regionrådets arbeid - det er helt ulike kulturer mht. økonomisk støtte fra Viken og Innlandet.
  - * Situasjonen nå er at regionrådet ikke har personalressurser til omfattende klimaarbeid, og det har heller ikke de to kommunene.
  - * Lunner, Gran og Jevnaker har gode klimaplaner, som ble vedtatt i 2018. Disse er utformet over en felles lest - det faglige arbeidet ble utført av en felles klimapådriver som de tre kommunene hadde da.
  - * Oppfølging av konkrete klimatiltak i eksisterende klimaplaner skjer av kommunene. Overordnede klimahensyn i klimaplanene og i regional plan for H. blir nå fulgt opp av regionrådet i arbeidet med en ny HADELANDSSTRATEGI.
  - * Her er vi bl.a. opptatt av grønn næringsutvikling (og kulturbasert næringsutvikling), klimautslipp i landbruket (klimaprojektet 'Den dyktige bonden') natur-/miljøkvaliteter og ATP-hensyn

Indre Østfold kommune/Indre Østfold regionråd: Klimabudsjett og klimamål i 3 kommuner. Vann- og avløp – renseanlegg som ikke holder mål. Overløp. Klimatilpasning viktig tema. Klimasårbarhetsanalyse, handlingsplan. Invitert nabokommuner og næringsliv. Bildelingsordning i 3 kommuner, fellesprosjekt. Haldenvassdraget – felles forskrift motorferdsel.

Klima Viken/Viken fylkeskommune: Etablering av Klima Viken. Handlingsprogram i neste uke. Delregionnettverk i Kongsbergregionen. 7 søknader til Klimasats. Miljøfyrtårnsertifisering. Møteplasser: 16.mars. Klimapartnere, utvidelse. Tiltaksanalyse, Endrava: arrangement

Kongsvinger kommune/Kongsvingerregionen

- Flere av kommunene i regionen jobber med klimaplaner
- Alle kommunene i Kongsvingerregionen er med på klimasatsprosjektet «Mer klimavennlige innkjøp i Kongsvingerregionen» og prosjekter innen sirkulærøkonomi (digital verktøykasse for sirkulære anskaffelser og pilotprosjekt for ombruk av møbler og inventar)
- Planforslag for E16 Kongsvinger – E6 er lagt ut på høring (høringsperiode 28.1 – 25.3 2022)
- Det jobbes med tiltak knyttet til Kongsvingerbanen, blant annet klimasatsprosjektet «Grønn transport og logistikk – nullutslipp» i Kongsvinger
- Utbygging av vindturbiner i Nord Odal
- Nybygging møbelfabrikk og fabrikk for biokull (arbaflame) i Eidskog

Moss kommune/Mosseregionen:

- Alle kommunene jobber med klimaplanen, noen med oppfølging andre med utarbeidelse av planen.
- Alle jobber med utarbeidelse av naturmangfoldplan, men på ulikt nivå og med ulike ressurser og tidsperspektiv. Noe samarbeid.
- Moss kommune har bestilt og skal bestille flere utredninger/kartlegginger. Den største er marin kartlegging. Har også en på rekrutteringstrær til eik og ask, og en på GIS-analyser. Har også en intern prosess som skal se på målkonflikter som kan føre til nedprioritering av naturmangfold.
- Jobber videre med klimabudsjett. Dette er meldt inn som Moss kommunes tiltak til Race to Zero. Forsøker å få til en bedre forankring og at politikerne tar mer eierskap ved å foreslå tiltak inn i budsjettet.
- Jobber med bærekraftsledelse og få alle avdelinger til å ta ansvar for samfunnsmålene. Alle må sette seg mål og rapportere på disse i Framsikt. Mangler fortsatt litt forståelse og driv ute i linja.
- Moss kommune har 3 klimasatssøknader inne: smarte trafikkensensorer, grønt perspektiv på ny sentrumsplan (se grønne korridorer, naturmangfold, overvannshåndtering, tilrettelegging for sykkel og gange i sammenheng), og markedsundersøkelse for biokullproduksjon på nytt renseanlegg i Fuglevik (samarbeid med MOVAR).

Nesodden kommune/Folloregionen:

- Klima- og energinettverket består av Nesodden, Frogn, Vestby, Ås, Enebakk og Nordre Follo kommuner.
- Utarbeidet handlingsprogram for Klima- og energinettverket i Follo (ikke formelt vedtatt enda) og ønsker å igangsette ansettelse en egen koordinator for nettverket, med hjelp av Klima Viken nettverket.
- Mottatt Klimasats-støtte for nettverket. Gjennomfører årlig flere seminarer i regi av nettverket. Ellers har alle kommunene sendt inn Klimasats-søknader hver for seg for sine prosjekter.
- Mye fokus på å få ned utslipp fra transportsektoren i regionen. Flere kommuner har en vedtatt strategi for sykkel- og gange, mobilitetsstrategi o.l. Nettverket skal se nærmere på hvordan sykkelforbindelsene er i hele regionen og på mobilitetskampanjer.
- Ser mer på sirkulærøkonomi og interesse for felles prosjekt med Viken Fylkeskommune om å få til en delingsplattform på tvers av kommuner.

- Alle kommunene har nå vedtatte klimaplaner og flere har også naturmangfoldplaner. Eksempel nylig vedtatt Klima- og miljøplan for Nesodden kommune, som består av både klimaplan og plan for bevaring av naturmangfold i ett: [Klima- og miljøplan 2022 - 2042](#)
- Alle kommunene jobber med Klimabudsjett. Noen av kommunene lager det for første gang i 2022, andre har hatt det i opptil 4 år.
- Eksempel fra Nesodden kommune, klimabudsjett 2022, integrert i kommunens budsjett- og økonomiplan: [Klimabudsjett \(framsikt.net\)](#). Nesodden kommune delte sine erfaringer fra arbeidet med klimabudsjett i Framsikt brukerforum.
- Arbeid med arealregnskap og prinsippet arealnøytralitet. Nordre Follo kommune er pilot og er med i forskningsprosjekt sammen med Oslo Met. Kommunene følger utviklingsarbeidet til fylkeskommunen for arealregnskap. Nesodden kommune skal inkludere et arealregnskap samt innarbeide prinsippet om arealnøytralitet i Kommuneplanens arealdel som rulleres i år.
- Gratis energirådgivningskampanjer for innbyggere gjennomføres årlig. Fikk støtte fra fylkeskommunen til dette i fjor og noen kommuner hadde i tillegg egne kampanjer for dette.
- Litt om naturmangfold:
  - Ås og Nordre Follo kommuner skal gjennomføre skjøtselstiltak i Slorene våtmarksområde
  - Nesodden kommune skal verne en stor del av kommunens skog, Tomåsan
  - Nesodden jobber med restaurering av et nettverk amfibiedammer som er viktige habitat for salamander.
  - Naturtypekartlegginger etter NiN-metoden og oppdaterte kartlegginger av hule eiker i Nesodden kommune

Oslo kommune:

- Pilotering av ålegrasenger i Oslofjorden; styrker karbonlagring, naturmangfold og klimatilpasning. <https://www.klimaoslo.no/2022/02/11/vil-fa-tilbake-livet-i-oslofjorden-med-alegrasenger/>
- Pilotering av naturbasert flomdemping i marka, reduserer overvannsproblematikk nedover i byen.
- Lager en plan for flomveinettverk gjennom byen basert på flomveinettverkskartet
- Sammenstilling av de meste relevante funnene fra IPCCs delrapport 2. (<https://www.ipcc.ch/report/sixth-assessment-report-working-group-ii/>) Ferdig 6. mai. Vil bli presentert på MDir seminar i juni.
- Hurtiglading for tunge kjøretøy; ønsker samarbeid om lading langs hovedvegnettet. Både om plass og arealer langs hovedveg. Kartlegging tilgjengelig her: <https://www.klimaoslo.no/collection/arealbehov-tilknyttet-hurtiglading-i-oslo/>
- Oslopakke 3, forhandlinger pågår
- Nullutslippssoner, <https://www.oslo.kommune.no/slik-bygger-vi-oslo/nullutslippssone/#gref>
- MOVE21, Horizon prosjekt - <https://move21.eu/>
- Ny referansebane; ikke publisert foreløpig men kommer på klimaoslo.no
- Prosjekt om karbonlager i byggesonen; faktorer og kart
- Jobber med konkretisering av mål for indirekte utslipp for materialer i bygg
- Klimahensyn i Oslo kommunes skoger; <https://www.klimaoslo.no/wp-content/uploads/sites/88/2021/03/Inkludering-av-klimahensyn-i-Oslo-kommunes-skoger.pdf>
- KPs arealdel: <https://www.oslo.kommune.no/politikk/kommuneplan/kommuneplanens-arealdel/>
  - Konkrete problemstillinger /temaer som diskuteres i denne sammenheng
  - Fossilfrie og etter hvert utslippsfrie byggeplasser. Her var det et vedtak i forbindelse med statsbudsjettet som er relevant; «utrede muligheten for å endre plan- og bygningsloven for å sikre at kommunene har hjemmel til å kunne stille krav om nullutslipp eller fossilfrie anleggsplasser i planbestemmelser.» Vi jobber med ulikt

relevant kunnskapsgrunnlag for kravstilling både internt i kommunen og i plan. Se for eksempel: <https://www.klimaoslo.no/collection/erfaringskartlegging-utslippsfrie-bygge-og-anleggsplasser/>

- Krav til klimagassregnskap. Bergen sine krav (Bergen sine bestemmelser: § 18.3 I reguleringsplaner for bebyggelse skal det, tilpasset tiltakets omfang, redegjøres for: - tiltak for å minimere energibruk - tiltak for å minimere klimagassutslipp - valg av energiløsninger og byggematerialer. § 18.4 Klimagassregnskap kreves ved: - vesentlige naturinngrep - nybygg større enn 1000 m² BRA - valg mellom rivning eller bevaring av eksisterende bygg.
Veiledere: <https://www.bergen.kommune.no/hvaskjer/tema/kommuneplanens-arealdel-2018/veiledere/veiledere-til-kpa>
  - Ombruk og levetid
  - Energi
  - Masser; her finnes det et eksempel i Oslo i dag fra områdereguleringen på Filipstad
  - Hurtiglading for tyngre kjøretøy ved hovedvegnett (ikke landet, men av det vi vurderer er: Alle områdereguleringer som berører et tilgrensende område på 500 m fra Europa- og riksveg skal sikre etablering av en ladestasjon med minst 6 hurtiglader (minst klargjort for 500 kW) tilpasset tunge kjøretøy og varebil.)
  - Krav til lading ved bensinstasjoner
  - klimahensyn ved bruk av ROS, arealkategorikartet, styrke og bevare grøntstruktur
- Rapport fra Asplan Viak om klima i planlegging:
<https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/klima/for-myndigheter/kutte-utslipp-av-klimagasser/klimasats/2020/klimavurderinger-i-plansaksbehandling/> for Oslo bygger dette videre på klimakriteriene: <https://www.oslo.kommune.no/getfile.php/13372564-1592400801/Tjenester%20og%20tilbud/Plan%2C%20bygg%20og%20eiendom/Byggesaksveiledere%2C%20normer%20og%20skjemaer/Klimakriterier%20%E2%80%93%20veileder.pdf>

Verktøy for klimaberegning - <https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/klima/for-myndigheter/kutte-utslipp-av-klimagasser/klimasats/2020/utvikling-av-analyseverktoy-for-utslippseffekt/>

Ringerike kommune/Ringeriksregionen: Ringerike jobbet med kommuneplanens samfunnsdel. Klimabudsjett – skallet/rammene på plass. Miljøfyrtårn, alle sertifisert i løpet av året. Fellesting: Klimasats – jordbruk/landbruk. Ringeriksregionen og Ringeriksbanens, ATP og K&M. Klima Viken-aktivitet. Vannområdesamarbeid – Tyrifjorden.

Rælingen kommune/Nedre Romerike: Miljønettverk nedre Romerike er medarrangør i en seminarrekke med Klima Viken med arealregnskap, neste webinar er 16 mars. Kommunene i nedre Romerike er alle enten i implementering eller utarbeidelse av klimaplaner, Rælingen kommune har sin kommunedelplan klima, energi og sirkulær økonomi ute på høring nå fram til 5 april. Fokus er utslipp i egen organisasjon – feie for egen dør – og hvordan vi skal nå målsetningen på 55 % reduksjon i forhold til 2009 tall. Innføring av klimabudsjett, og mye arbeid ligger i endring hos administrasjon og politikere for å inkludere klimagassutslipp i beslutningsgrunnlag. Fokus på sirkulær økonomi, både strategisk utvikling og daglig reduksjon av avfall.